

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyaē yuddhakāṇḍē

॥ *triṃśaḥ sargaḥ* ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ *triṃśaḥ sargaḥ* ॥

rāvaṇaprahitānāṃ guptacarāṇāṃ śārdūlasya ca taṃ prati
vānarasēnāyāḥ samācārasya bōdhanam
tatratyapramukhavīrāṇāṃ paricayadānam ca

tatastamakṣōbhyabalaṃ
laṅkādhīpatayē carāḥ |
suvēlē rāghavaṃ śailē
niviṣṭaṃ pratyavēdayan || 6.30.1 ||

cārāṇāṃ rāvaṇaḥ śrutvā
prāptaṃ rāmaṃ mahābalaṃ |
jātōdvēgō'bhavat kiñci -
cchārdūlaṃ vākyamabravīt || 6.30.2 ||

ayathāvacca tē varṇō
dīnaścāsi niśācara |
nāsi kaccidamitrāṇāṃ
kruddhānāṃ vaśamāgataḥ || 6.30.3 ||

iti tēnānuśiṣṭastu
vācaṃ mandamudīrayan |

tadā rākṣasaśārdūlaṃ

śārdūlō bhayaviklavaḥ || 6.30.4 ||

na tē cārayituṃ śakyā

rājan vānarapuṅgavāḥ |

vikrāntā balavantaśca

rāghavēṇa ca rakṣitāḥ || 6.30.5 ||

nāpi sambhāṣituṃ śakyāḥ

sampraśnō'tra na labhyatē |

sarvatō rakṣyatē panthā

vānaraiḥ parvatōpamaiḥ || 6.30.6 ||

praviṣṭamātrē jñātō'haṃ

balē tasmin vicāritē |

balād grhītō rakṣōbhi -

rbahudhāsmi vicāritaḥ || 6.30.7 ||

jānubhirmuṣṭibhirdantai -

stalaiścābhihatō bhṛśam |

pariṇītō'smi haribhi -

rbalamadhyē amarṣaṇaiḥ || 6.30.8 ||

pariṇīya ca sarvatra

nītō'haṃ rāmasaṃsadi |

rudhirasrāvidīnāṅgō

vihvalaścalitēndriyaḥ || 6.30.9 ||

haribhirvadhyamānaśca

yācamānaḥ kṛtāñjaliḥ |

rāghavēṇa paritrātō
mā mēti ca yadṛcchayā || 6.30.10 ||

ēṣa śailaśilābhistu
pūrayitvā mahārṇavam |
dvāramāśritya laṅkāyā
rāmastiṣṭhati sāyudhaḥ || 6.30.11 ||

garuḍavyūhamāsthāya
sarvatō haribhirvṛtaḥ |
māṃ viśṛjya mahātējā
laṅkāmevātivartatē || 6.30.12 ||

purā prākāramāyāti
kṣipramēkataram kuru |
sītāṃ vāpi prayacchāśu
yuddham vāpi pradīyatām || 6.30.13 ||

manasā tat tadā prēkṣya
tacchrutvā rākṣasādhipaḥ |
sārdūlaṃ sumahadvākya -
mathōvāca sa rāvaṇaḥ || 6.30.14 ||

yadi māṃ pratiyudhyantē
dēvagandharvadānavāḥ |
naiva sītāṃ pradāsyāmi
sarvalōkabhayādapi || 6.30.15 ||

ēvamuktvā mahātējā
rāvaṇaḥ punarabravīt |

caritā bhavatā sēnā

kē'tra śūrāḥ plavaṅgamāḥ || 6.30.16 ||

kiṃ prabhāḥ kīdrśāḥ saumya

vānarā yē durāsadāḥ |

kasya putrāśca pauṭrāśca

tattvamākhyāhi rākṣasa || 6.30.17 ||

tathātra pratipatsyāmi

jñātvā tēṣāṃ balābalam |

avaśyaṃ khalu saṅkhyānaṃ

kartavyaṃ yuddhamicchatā || 6.30.18 ||

athaivamuktaḥ śārdūlō

rāvaṇēnōttamaścaraḥ |

idaṃ vacanamārēbhē

vaktuṃ rāvaṇasannidhau || 6.30.19 ||

atharkṣarajasah putrō

yudhi rājan sudurjayaḥ |

gadgadasyātha putrō'tra

jāmbavāniti viśrutaḥ || 6.30.20 ||

gadgadasyātha putrō'nyō

guruputraḥ śatakratōḥ |

kadanaṃ yasya putrēṇa

kṛtamēkēna rakṣasām || 6.30.21 ||

suṣēṇaścātra dharmātmā

putrō dharmasya vīryavān |

saumyaḥ sōmātmajaścātra
rājan dadhimukhaḥ kapiḥ || 6.30.22 ||

sumukhō durmukhaścātra
vēgadarśī ca vānaraḥ |
mṛtyurvānalararūpēṇa
nūnaṃ sṛṣṭaḥ svayambhuvā || 6.30.23 ||

putrō hutavahasyātra
nīlaḥ sēnāpatiḥ svayam |
anilasya tu putrō'tra
hanūmāniti viśrutaḥ || 6.30.24 ||

naptā śakrasya durdharṣō
balavānaṅgadō yuvā |
maindaśca dvividaścōbhau
balināvaśvisambhavau || 6.30.25 ||

putrā vaivasvatasyātha
pañca kālāntakōpamāḥ |
gajō gavākṣō gavayaḥ
śarabhō gandhamādanaḥ || 6.30.26 ||

daśa vānarakōtyaśca
sūrāṇaṃ yuddhakāṅkṣiṇām |
śrīmatāṃ dēvaputrāṇaṃ
śēṣaṃ nākhyātumutsahē || 6.30.27 ||

putrō daśarathasyaiṣa
siṃhasaṃhananō yuvā |

dūṣaṇō nihatō yēna

kharaśca triśirāstathā || 6.30.28 ||

nāsti rāmasya sadṛśē

vikramē bhuvi kaścana |

virādhō nihatō yēna

kabandhaścāntakōpamaḥ || 6.30.29 ||

vaktuṃ na śaktō rāmasya

guṇān kaścinnaraḥ kṣitau |

janasthānagatā yēna

tāvantō rākṣasā hatāḥ || 6.30.30 ||

lakṣmaṇaścātra dharmātmā

mātaṅgānāmivarṣabhaḥ |

yasya bāṇapathaṃ prāpya

na jīvēdapi vāsavaḥ || 6.30.31 ||

śvētō jyōtirmukhaścātra

bhāskarasyātmasambhavau |

varuṇasyātha putrō'tha

hēmakūṭaḥ plavaṅgamaḥ || 6.30.32 ||

viśvakarmasutō vīrō

nalāḥ plavagasattamaḥ |

vikrāntō vēgavānatra

vasuputraḥ sa durdharaḥ || 6.30.33 ||

rākṣasānāṃ variṣṭhaśca

tava bhrātā vibhīṣaṇaḥ |

pratigr̥hya purim laṅkāṃ
rāghavasya hitē rataḥ || 6.30.34 ||

iti sarvaṃ samākhyātaṃ
tathā vai vānaraṃ balam |
suvēlē'dhiṣṭhitaṃ śailē
śēṣakāryē bhavān gatiḥ || 6.30.35 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmikīyē ādikāvye
yuddhakāṇḍē triṃśaḥ sargaḥ ||